INTERVIEW

Stimulus Mens & Organisatie

In 2025 is het initiatief genomen tot de Stimulus 'Mens en Organisatie in een veranderende samenleving': een jaarlijkse bijdrage van € 400.000 voor onderzoek naar het functioneren van mensen in bedrijven en publieke organisaties. Deze nieuwe onderzoeksimpuls wordt mogelijk gemaakt door de Stichting De Quay Rutten, voorheen GITP. Voorzitter prof. mr. dr. Albert Verdam, hoogleraar Ondernemingsrecht aan de Vrije Universiteit Amsterdam, legt uit hoe de stimulus aansluit bij de oorspronkelijke idealen van GITP.

'De oorsprong van het Gemeenschappelijk Instituut voor Toegepaste Psychologie (GITP), en daarmee ook van onze stichting, ligt in de naoorlogse wederopbouw', vertelt Verdam. GITP werd in 1947 opgericht door twee hoogleraren: de Nijmeegse psycholoog F.J.Th. (Theo) Rutten en de Tilburgse bedrijfseconoom en psychotechnicus J.E. (Jan) de Quay. (Mochten deze namen u bekend voorkomen: Rutten was minister van Onderwijs in het eerste kabinet-Drees, terwijl De Quay later minister-president zou worden.)

Hun doel was wetenschap en praktijk dichter bij elkaar te brengen door psychologische kennis toe te passen in organisaties. GITP begon als een adviesbureau op het gebied van arbeids- en organisatiepsychologie, dat bedrijven en instellingen ondersteunde bij personeelsvraagstukken, selectie en later ook recruitment en medezeggenschap. Daarbij speelde een duidelijk idealistisch motief: het ging niet in de eerste plaats om winst, maar om het verbeteren van arbeidsverhoudingen, leiderschap en organisatiepraktijken.

Het bedrijf werd ondergebracht in een stichting die de aandelen beheerde. Zo kon GITP commercieel opereren, terwijl het eigendom in een non-profitstructuur bleef. De stichting trad op als aandeelhouder; dividend werd zelden uitgekeerd en opbrengsten werden opnieuw in het bedrijf gestoken om verdere ontwikkeling mogelijk te maken. Een paar jaar geleden heeft de onderneming het stichtingsbestuur verzocht, om in verband met de continuïteit van de onderneming en de wens om een 'buy and build'-strategie uit te rollen, de aandelen te verkopen aan een 'family office'. Na het doorlopen van een zorgvuldig proces met alle stakeholders kwam zo uiteindelijk een aanzienlijk vermogen vrij.

'Vervolgens moesten we bepalen hoe we het geld het beste konden inzetten,' zegt Verdam. De statuten gaven hiertoe een duidelijke richting: naast aandeelhouderschap was het stimuleren van academisch onderzoek altijd een kernpunt geweest, met name in bedrijfspsychologie, bedrijfseconomie en sociale wetenschappen. Dat werd het uitgangspunt voor een nieuwe koers. Om het vermogen, met name het rendement daarop, voor academisch onderzoek in te zetten, sloeg de stichting de handen ineen met de KHMW. 'De Hollandsche Maatschappij beschikt over de infrastructuur om onderzoeksvoorstellen te beoordelen en geld op een goede manier naar academisch onderzoek te laten stromen', zegt Verdam. 'Dat maakt de KHMW voor ons een ideale partner.'

Theo Rutten

Jan de Quay

In algemene zin is de thematiek 'Mens en organisatie in een veranderende samenleving'. Binnen dit thema wordt elke keer een ander aspect gekozen. In overleg met de KHMW is besloten geen langlopende projecten te financieren. 'Het idee is een soort dakpansgewijze opzet', zegt Verdam. 'Elk jaar start een nieuw driejarig traject, met terugkoppeling via seminars en publicaties.' Verdam hoopt dat er projecten voorgedragen worden die theorie en praktijk combineren. 'Dat weerspiegelt het karakter van het oorspronkelijke GITP en sluit ook goed aan bij de KHMW met haar wetenschappelijke én maatschappelijke leden.'

'Ik denk dat het thema 'Mens en organisatie' altijd urgent is geweest', zegt hij. In de jaren veertig, toen men begon, was de aandacht ervoor nieuw. Maar die aandacht blijft nodig en moet meegaan met de tijd.'
In 2026 is de stimulus bestemd voor onderzoek dat zich richt op de impact van kunstmatige intelligentie (AI) op het werk van mensen in organisaties. 'Daarmee zie je dat de toepassing heel actueel kan zijn. Dat is eigenlijk de invulling van het laatste deel van de titel: "in een veranderende samenleving". Dit is zo'n verandering.'

Verdam denkt dat de oprichters van GITP tevreden zouden zijn dat de beide pijlers van de oorspronkelijke opzet, wetenschap en maatschappelijke relevantie, in de Stimulus terugkeren. De investering is wat hem betreft geslaagd als er uit het onderzoek dingen voortkomen waarvan je denkt: daar wordt echt iets mee gedaan. 'Relevant onderzoek waar de samenleving iets aan heeft, dat is uiteindelijk waar het om gaat.'

Dit interview werd afgenomen door prof. dr. Wim B. Drees, wetenschappelijk secretaris KHMW, en drs. Ingrid Glorie, communicatiemedewerker KHMW.